

APHRODISIAS'IN BÜYÜLÜ DÜNYASI

İzzet Keribar fotoğraflarıyla

APHRODISIAS'IN BÜYÜLÜ DÜNYASI
THE MAGICAL WORLD OF APHRODISIAS

Fotoğraflar / Photographs
İzzet Keribar

Editör / Editor
Hande Kurdoğlu

Fotoğraf Altı Metinleri / Photo Captions Written by
Serra Somersan
Prof. R.R.R. Smith

Düzeltilenler / Proofreaders
Filiz Özkan (Türkçe Turkish)
Darmin Hadzibegović (İngilizce English)

Tasarım / Design
İlknur Efe

Renk Ayrımı ve Baskı / Color Separation and Printing
Promat Basım Yayım San. ve Tic. A.Ş.
Orhangazi Mahallesi, 1673. Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul
Sertifika No: 12039

ISBN 978-975-08-4592-5
Kasım 2019, İstanbul
November 2019, İstanbul

© Geyre Vakfı, 2019
Sadberk Hanım Müzesi, Piyaza Cad. 25 / 29 34453
Büyükdere-İstanbul/Türkiye
Tel: 0212.242 38 13-14 Faks: 0212.242 03 65
<http://www.geyrevakfi.org>

© Geyre Foundation, 2019
Sadberk Hanım Müzesi, Piyaza Cad. 25 / 29 34453
Büyükdere-İstanbul/Turkey
Phone: +90 212.242 38 13-14 Fax: +90 212.242 03 65
<http://www.geyrevakfi.org>

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Tamamı ya da bir bölümü yayımcının yazılı izni olmaksızın aynen veya işlenerek yeniden basılamaz, fotokopi dahil elektronik veya mekanik herhangi bir yolla çoğaltılamaz, kaydedilemez, yayılamaz, herhangi bir ortamda yayınlanamaz, iletilemez veya diğer kullanımlara konu edilemez. Görsel malzeme ve metinlerden alıntı yapılabilmesi, ancak tanıtım amacıyla ve kuralına uygun olarak normal ölçüler kapsamında ve kaynak gösterilmesi suretiyle olanaklıdır.

All rights are reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission of the publisher. Limited extracts from the text or visual material may be reproduced for promotional purposes provided the source is fully acknowledged.

Bu kitap Geyre Vakfı için Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Tic. ve San. A.Ş. tarafından üretilmiştir.
This book is produced by Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Tic. ve San. A.Ş. for the Geyre Foundation.

APHRODISIAS'IN BÜYÜLÜ DÜNYASI

GEYRE VAKFI APHRODISIAS KAZILARI

Aphrodisias Antik Kenti'nin ortaya çıkışı, fotoğraf sanatçısı merhum Ara Güler sayesinde olmuştur. Yolunu kaybettiği için geceyi geçirmek zorunda kaldığı Geyre köyünde, çok değerli tarihi eserlerin, köy meydanı ve köy içindeki her köşede, türlü şekillerde kullanıldığını gören Ara Güler'in çektiği fotoğrafların *National Geographic* dergisinde yayımlanması bu tarihi kentin keşfini sağlamıştır.

1961 yılında, New York Üniversitesi adına Prof. Kenan Erim, Aphrodisias Antik Kenti kazılarını Kazı Başkanı olarak başlatır. 30 yıl boyunca hayatını bu kazıya adanmış, çok tutkulu bir Aphrodisias âşığı olan değerli arkeolog Profesör Kenan Erim, Aphrodisias'a ilk gelişini "*Bir evin köşe duvarını kaplayan Afrodite heykelini gördüğümde kendimden geçtim*" diyerek anlatmıştır.

1961 yılında göreve başlayan Prof. Erim, 1986 yılında devlet desteğinin yanında, kazılara ve Aphrodisias'a destek olacak bir vakfın gerekliliğine olan inancıyla, sanat ve kültüre önem veren dostlarından yardım talep eder.

Sevgi Gönül, Cemile Garan, Vural Gökçaylı, Abdurrahman Hancı, Yasemin Pirinçcioğlu gibi isimler bu yardım talebi için bir araya gelir. Avukat Sennur Hamamcıoğlu tüzük ve kuruluş işlemlerini tamamlar ve ismini antik şehrin kıyısındaki Geyre köyünden alan **Geyre Vakfı "Aphrodisias Kazıları"** kurulur. Vakfın ilk başkanı emekli Büyükelçi Fuat Bayramoğlu'dur.

Fuat Bayramoğlu'nun ardından gelen, Geyre Vakfı'nın unutulmaz başkanı Sevgi Gönül'ün yaptığı büyük bağışla, dünyaca ünlü Sebasteion Rölyefleri'nin sergilendiği salonun inşaatı gerçekleştirilir.

Geyre Vakfı'nın övünç kaynağı olan "*Sevgi Gönül Salonu*", hamilerinin isimlerinin yanı başlarında yer aldığı Sebasteion Rölyefleri ve Mavi At'a ev sahipliği yapmaktadır.

Prof. Kenan Erim'in 1991 yılındaki vefatından sonra Kazı Heyeti Başkanlığını Prof. R.R.R. Smith devralır.

Prof. Smith ve kazı heyetinin çalışmaları sonucu, Güney Agora'daki etkileyici boyutlu "Havuz" kazısının sonuna yaklaşılmaktadır. Geyre Vakfı'na bağışlarda bulunan destekçilerimizin de katkılarıyla devam eden kazı, görkemli günlerindeki Palmiye Parkı'na ve havuz kenarlarını süsleyen sanat harikası heykellere kavuşacağı günleri heyecanla beklemektedir.

Havuzun karşısında ise Aphrodisias Bazilikası ve değerli yer mozaikleri gün yüzüne çıkmaktadır.

Hadrian Hamamları'nın üstünün kapatılması ve müze avlusu için çalışmalar devam etmektedir.

Sebasteion Rölyefleri'nin kopyalarının açık havada, Antikçağ'da oldukları şekilde canlandırılarak ortaya çıkmalarını sağlayan Rölyef Anastilosis'i ve müze önündeki meydana bulunan Portreler Duvarı'nın restorasyonu değerli bağışçılarımızın katkılarıyla hayata geçirilmektedir.

2017 yılında Aphrodisias'ın Dünya Kültür Mirası listesinde yerini alabilmesi için gerekli olan Aphrodisias Alan Koruma Planı, Vakfımız tarafından Mimar Sinan Üniversitesi'ne hazırlanmıştır. Aphrodisias'ın Dünya Kültür Mirası'na layık olduğunun tescillenmiş olmasında Geyre Vakfı'nın bu çalışmalarının rolü büyüktür.

Yaz aylarında, Geyre Vakfı'nın desteklediği "Aphrodisias Arkeoloji Atölyeleri" ile gençlerimize ve çocuklarımıza arkeolojiyi sevdirmek, kültür miraslarımıza sahip çıkmalarını sağlamak ve Aphrodisias'ı anlatmak için çalışılmaktadır.

Geyre Vakfı'nın kuruluşundan itibaren emeğini ve vaktini gönüllü olarak Aphrodisias'a adayan vakıf üyeleri ve kazılara destek veren bağışçılarımız, antik kentin ortaya çıkarılmasına, çıkan eserlerin ve müzenin restorasyonuna, şehrin tanıtılmasına önemli katkılar sağlamışlardır.

Aphrodisias Kazıları'na maddi destek veren tüm bağışçılarımıza, kazıları ve restorasyonları büyük bir özenle yürüten kazı başkanı ve kazı heyetine Geyre Vakfı adına sonsuz minnetlerimizi sunarız.

Geyre Vakfı

Geyre Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı:
Ömer M. Koç

Geyre Vakfı Yönetim Kurulu Üyeleri:
Tülay Güngen
Sennur Hamamcıoğlu
Mesut Ilgın
Bahattin Öztuncay

GEYRE FOUNDATION APHRODISIAS EXCAVATIONS

Excauations of the ancient city of Aphrodisias were begun in 1961 by Prof. Kenan Erim, in the name of New York University, thanks to the late photographer Ara Güler. As he had lost his way, Ara Güler had to spend a night in the village of Geyre and noticed that very valuable historical artefacts were used to various aims everywhere on the village square and elsewhere in the village. The photographs taken by Ara Güler were published in the *National Geographic* journal and led to the discovery of this ancient city.

Prof. Kenan Erim, a renowned archaeologist who devoted 30 years of his life to this excavation and was passionate about Aphrodisias, said about his first time in Aphrodisias: “I was puzzled when I saw that a sculpture of Aphrodite was covering the corner of a house.”

Prof. Erim started to work there in 1961 and, in 1986, he asked for the contribution of his friends, art and culture lovers. Indeed, he believed that a foundation was necessary to sponsor the excavations and Aphrodisias, in addition to state support.

Sevgi Gönül, Cemile Garan, Vural Gökçaylı, Abdurrahman Hancı and Yasemin Pirinçcioğlu answered this call and came together. The constitution and registration were completed by the lawyer Sennur Hamamcıoğlu and led to the creation of the **Geyre Foundation “Aphrodisias Excavations”**, whose name refer to the village of Geyre, near the ancient city. The first president of the Foundation was a former ambassador, Fuat Bayramoğlu.

After Fuat Bayramoğlu, thanks to a major donation by the unforgettable president of the Geyre Foundation, Sevgi Gönül, a hall was built for the exhibition of the Sebasteion Reliefs.

The “Sevgi Gönül Hall”, a source of pride for the Geyre Foundation, includes besides the names of the donors, the Sebasteion Reliefs and the Blue Horse.

After Prof. Kenan Erim’s death in 1991, Prof. R.R.R. Smith became the director of the excavation team.

Thanks to the work of Prof. Smith and the excavation team, the excavation of the impressive “Pool” is about to be completed. The excavation continues with the support of the donors who contribute to the Geyre Foundation, and we are looking forward to discovering palm-tree park and the wonderful sculptures decorating the edge of the pool.

Facing the pool, the Aphrodisias Basilica and remarkable pavement mosaics have been unearthed.

The covering of the Hadrian Bath and the works in the museum courtyard are going on.

The Anastolosis Relief, which makes it possible to display outside the copies of the reliefs of Sebasteion in the same way as in the ancient time, and the Portraits Wall on the square in front of the museum were restored with the contribution of our dear donors.

In 2017, our Foundation commissioned to Mimar Sinan University the preparation of a Protection Plan of the Aphrodisias Area, required for the inscription of the city on the list of the World Cultural Heritage. These efforts of the Geyre Foundation have played a great role in the inscription of Aphrodisias on the list of the World Cultural Heritage.

During the summer, the “*Aphrodisias Archeology Workshops*” sponsored by the Geyre Foundation seek to develop interest in archaeology among our youth and children, to teach them to protect our cultural heritage, and to explain Aphrodisias.

The members who have dedicated their efforts and time to Aphrodisias since the beginning of the Geyre Foundation, as well as the donors who sponsored the excavation, have greatly contributed to the discovery of the ancient city, the restoration of the artefacts and museum, and the reputation of the city.

In the name of the Geyre Foundation, we would like to extend our sincere gratitude to all our donors for their contribution to the Aphrodisias excavations, and to the director of the excavation and the excavation team, who conduct the excavation and the restoration with the utmost care.

The Geyre Foundation

President of the Board of Directors of the Geyre Foundation:

Ömer M. Koç

Members of the Board of Directors of the Geyre Foundation:

Tülay Güngen

Sennur Hamamcıoğlu

Mesut Ilgım

Bahattin Öztuncay

APHRODISIAS'IN BÜYÜLÜ DÜNYASI

I

Antik şehirlerin kalıntıları arasında dolaşırken, geçmişten gelen bir şeylerin varlığını ve attığımız her adımda, görünmez bir rüzgârın bizi sarıp sarmaladığını hissederiz. Bazen fotoğraflara bakarken de aynı duygu gelip esir alır ruhumuzu. Geçmişle geleceğin arasında, bizi bugünden yarına taşıyan görünmez bir köprünün üzerinde insanlık tarihini düşünürken buluruz kendimizi.

Bugün toprağın altından çıkan, örneklerine kazı alanlarında ve müzelerde rastladığımız, en küçük yapıdan en büyük yerleşimlere kadar arkeoloji bilimini oluşturan her buluntunun bir zamanlar içinde yaşadığımız şehirler gibi var olduğunu bilmek insanı garip duygularla baş başa bırakır. Hayat, yüzyıllar öncesinde o şehrin sakinleri için, sütunların arasından telaş içinde akan zamanın adıydı. Böyle yerlerle yolumuz kesiştiğinde evrende ne kadar küçük yer tuttuğumuzu bir kez daha hatırlarız.

Tapınaklar, agoralar, amfityatrolar, asklepionlar, evler, kiliseler, hamamlar, stadyumlar, nekropoller, sütunlar, heykeller, rölyefler, duvarlar, yani medeniyet adına yapılmış ne varsa, tümü bugün sanatçı olarak andığımız ustaların ve zanaatkarların eseridir. Bu yapılar onların hünerlerini gösterdikleri, incelik, sabır ve emekle örülmüş, bütünüyle insanlığa adanmış günümüzün sanat eserleridir artık. Tıpkı Afrodite'nin kanatları altında aşk ve mutlulukla yükselen Aphrodisias Antik Kenti gibi.

İlkçağ filozofları karmaşanın yarattığı girdaptan kurtulup derin düşüncelerin dehlizlerine girdiklerinde, evrenin ana maddesi olabilecek sudan havaya, ateşten toprağa kadar birçok maddeyi çevrelerinde olup biteni daha iyi anlamak için tartışma konusu yapmışlardır. Ama içlerinden biri, hem havanın, hem suyun ortak şekillendirdiği, tohumu fidana, ağacı meyveye çeviren, ısınmak ve aydınlanmak için ateşe yoldaşlık eden, üzerinde yerçekimine karşı durulan, uygarlıkları gelecek nesillere taşıyan, uğruna savaşlar verilen, gün gelip yurt ve ülke olan “toprak” zihinlerde daima özel bir yer tutmuştur.

Toprağın, kucağında binlerce yıl özenle sakladığı mermer, ömrünü adeta taşın ruhunu çıkarmaya yemin etmiş ustaların elinde yüzyıllar sonrasında bile hayranlıkla bakılacak uygarlık abidelerine dönüşmüştür. Bitkiler, hayvanlar, insanlar, sözlü tarihin ve mitlerin üzerinde taşıdığı sonsuz bilgiyle mermer yeniden gövde kazanmıştır. Yüz iz olmuş, tohum yaprağa dönüşmüş, yılan derisini değiştirmiştir mermerin üzerinde ve ona vurulan her çekiç darbesi, taşın içinde saklı bilgiyi gün yüzüne çıkararak kadim bilgiyi gelecek kuşaklara taşımıştır.

Geçmişten günümüze binlerce yıllık tarihinde onlarca medeniyete beşiklik etmiş Anadolu, bunlardan en olağanüstüsü olan Aphrodisias'ı bugün Aydın ilinin

sınırları içinde, Geyre köyünde insanlık ile buluşturmuştur. Kazılarına ilk olarak 1904 yılında başlanıp yarım bırakılan Aphrodisias, 1958 yılında bir röportajdan dönerken yolunu kaybeden Ara Güler'in şans eseri Geyre köyüne gelmesi ve çektiği fotoğrafların dünyanın birçok yayın organında yer almasıyla büyük ilgi çekmiştir.

Kerpiç evlerin sonradan eklenmiş taşıyıcı kolonlarından, köy meydanında üzümden sıra yapmak için kullanılan lahitlere, her taraf tarihi eserlerle doludur. Geyre köyünün sakinleri tarafından doğallıkla benimsenmiş olan sütunlar, sütun başlıkları, heykeller, rölyefler yaşamın içinde doğal yapı taşları olarak kullanılmaktadır. Neredeyse gerçeküstü diyebileceğimiz bu görüntüler Ara Güler'i derinden etkilemiştir. O da bu ana tanık olmanın heyecanı ile, bu fotoğrafları arşivine eklemiştir.

Ama esas pay, bu çok değerli antik kenti, Aphrodisias'ı, 1961-1991 yılları arasında 30 yıl boyunca büyük bir sabır ve özenle gerçekleştirdiği kazılarla ortaya çıkaran Prof. Dr. Kenan Erim'e aittir. Ömrünü bu olağanüstü coğrafyaya adanmış Erim, bütün medeniyet tarihini ilgilendirecek Aphrodisias'ı insanlık tarihiyle paylaşmayı bir görev bilmıştır. Tesadüflerle başlayan ve arkeoloji ilminin titizlik ve sabır isteyen çalışmalarıyla devam eden bu süreç, sonunda Anadolu topraklarının zenginliğini bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Arkeoloji, küçük buluntulardan büyük sonuçlara giden, kazı başkanından toprağı tahliye eden işçisine kadar tüm ekibin büyük emek verdiği çok özel bir meslektir. Arkeoloji sadece kazı bilimi olmayıp aynı zamanda insanı kendi geçmişi ve kökleriyle buluşturan bir alandır. Bilgi ile umut sürekli köşe kapmaca oynar burada; bazen aylarca kazıp hiçbir şeye ulaşılamaz. Arkeoloji geçmişle bahse girmek gibidir.

Kazmanın toprağı ilk vurulduğu yer, en değerli parçanın bir daha asla uğranmayacak yanı başı olabilir. Ya da talihin yüze gülmesiyle, o yaz sahaya ilk kez çıkmış bir arkeoloji öğrencisi, koca bir uygarlıktan arta kalan bir heykelle herkesten önce karşılaşabilir.

Arkeoloji, sürece yayılmış bir işlemin genel adlandırılması gibi gözükse de, geçmişle bugünü kültür tarihi üzerinden akraba çıkarır. Bugün, geçmişle biçimlenir. Toprak esirger, kucaklar, kundaklar ve saklar. Yeraltında uyandırılmayı bekleyen bir uygarlık, uzaktan bakıldığında sıradan bir tepe gibi görünebilir. Bilgiler, veriler, araştırmalar ve bulgularla ona yaklaşılar. Arkeoloji kazıbilimidir. Bir zamanlar yer üstünde bulunan neredeyse her şey şimdi toprağın altında çıkarılmayı beklemektedir. Toprak, tıpkı ana rahmi gibi, günü geldiğinde binlerce yıl önce döllenmiş çocuğunu yeniden doğuracak ve insanoğlu bir hayal gibi geride kalmış tarihiyle yeniden buluşacaktır.

II

Arkeoloji biliminin varlığı, uygarlık, kültür, mimarlık ve sanat tarihini bir araya getirmesi bakımından insanlık için büyük bir kazançtır. Her antik kentin yeryüzüne çıkarılıp sergilenen eserleri, o bölgeyi ziyarete gelenler üzerinde derin izler bırakır. Dün ile bugün, tıpkı bir yapboz gibi yeniden bir araya getirilmiş parçalar üzerinden

bir kez daha birleşir. Eserlerin karşısında kendinden geçen insan, yaşadığı günü unuttur, zaman içinde bir yolculuğa çıkararak adeta geçmişle buluşur. Aphrodisias Antik Kenti de bölgeyi ziyarete gelenleri daha önce yaşamadıkları bambaşka duygularla kuşatır.

Aphrodisias'tan bizlere o günler hakkında önemli bilgiler kalmıştır. Pagan dönemin sona erip Hıristiyanlık'ın hüküm sürmeye başladığı parlak dönemlerde (MÖ 30. yıl) Roma İmparatoru Augustus'un, bütün Asya'da bu şehri diğer şehirlerin arasından kendine seçtiğine dair sözleri tiyatronun arşiv duvarı olarak adlandırılan yan bölümünde görülmektedir. Agoranın kentin pazarına bakan duvarlarında, hangi ürünün kaçta satılması gerektiğine dair uzun ve detaylı bir liste vardır. O zaman dolaşımında olan ürünlerin fiyatının ne kadar olduğunu bilmek ve bunları günümüzün değerleriyle kıyaslamak, dünya iktisat tarihi için de büyük önem taşımaktadır.

İhtar, Afrodite, Venüs; her sözcük farklı dönemlerde aynı tanrıçayı anlatmak için kullanılıyordu. Şehrin en önemli yapısı olan Afrodite Tapınağı'nın tarihi MÖ 1. yüzyıla kadar gitmektedir. MS 5. yüzyılda da kiliseye dönüştürülerek kullanılan tapınak, günümüze kadar oldukça iyi bir şekilde gelmiştir. Tapınak 1200 yılında Selçuklu akınlarına ve bölgenin fethine kadar kilise olarak işlevini sürdürmüştür ve bu tapınak-kilisenin önemli bölümleri, yangınlardan depremlere kadar, yaşanmış her türlü olumsuz koşula rağmen hâlâ ayakta. Tapınak çok kıymetli bir coğrafyanın, Helenistik ve Roma dönemlerine ait en önemli yapısı olarak büyük ilgi çekmektedir.

Bir zamanlar üzerinde farklı birçok yerleşimin olduğu bu antik kent, dün ile bugünü özenle birleştirir. Aphrodisias'ın büyüğü dünyası, tıpkı ilk kez duyduğumuz, uzantısı hayat olan bir masal gibi benliğimizi kuşatır. Adeta zaman durur ve o andan sonra mekân her şeyimiz olur. Yaşadığımız günlere dair birkaç soluk hatırayı saymazsak, rüzgârla başını eğen ağaçlar, güneşin altında telaşla hareket eden böcekler ve rölyeflerin üzerinde oyunlar oynayan ikinci güneşi dışında bugüne ait her şey silinmiştir artık.

Anadolu'yu tarih adına kutsal ve görülesi coğrafyalardan biri yapan en önemli özellik bu toprakların yüzyıllar boyunca birçok uygarlığın beşiği olmasıdır. Bugünkü Türkiye sınırlarında yer alan birçok tarihi alan, insanlık tarihine ait mirasın en önemli göstergeleridir. Bu topraklar bereketlidir, kutsaldır; yeraltı kaynakları uygar bir yaşam bakımından olumlu özellikler taşır. Yüzyıllar boyunca insanlar yaşamlarını sürdürebilmek için bu toprakları boşuna seçmemişlerdir.

Aydın ilinin Karacasu ilçesi Geyre köyü dünyanın en önemli arkeolojik bölgelerinden biridir. Aşk ve Bereket Tanrıçası Afrodite'ye adanan bu kutsal şehir, yaşadığımız coğrafyanın hem insanlık hem de kültür tarihi bakımından ne kadar zengin bir yer olduğunun en önemli göstergesidir. Geyre Vakfı, 1987 yılından beri, Aphrodisias kentini tüm dünyaya kazandırmak amacıyla bu mirasa maddi ve manevi destek vererek kazı çalışmalarının sürmesini sağlamaktadır. Müzecilik anlamında uluslararası standartlarda arşiv çalışması yapılması, eserlerin tasnif edilmesi ve korunması da en az bu konu kadar önemlidir. Ayrıca kazı sonrası çalışmalarda birçok Aphrodisias dostu, eser bazında onarım maliyetlerine sponsor olmuşlardır.

2008 yılında yeni bir müze yaptırılmış, 2009'da da eski müze yenilenmiştir. Aphrodisias dostlarının katkılarıyla tapınaklar ayağa kaldırılmış, meydanlar düzenlenmiş, eskinin kalıntıları ile bugün arasındaki mesafe kısaltılmıştır. Geçmiş MÖ 5. yüzyıla kadar uzanan Aphrodisias'ı günümüzün arkeolojik bulgularından ve ortaya çıkarılmış antik kentlerinden ayıran en önemli fark, uygarlık tarihi içinde insanın yaşamı ve kültürüyle ilgili göstermiş olduğu özelliklerdir.

III

Yüz seksen yıldır görüntüleri somutlaştırarak anlar üzerinden ölümsüz kılan fotoğraf, insanları gitmediği ve görmediği yerler hakkında bilgi sahibi yapan olağanüstü bir buluştur. Özellikle belge değeriyle, yani yeryüzünde görünür olanı saptamasıyla bizleri kendine her zaman hayran bırakmaktadır. Kökeninde yatan fizik, kimya, optik ve şimdilerde de dijital teknoloji, fotoğrafın bilimle ne kadar ilintili olduğunu her fırsatta bizlere ispatlar. Oturduğumuz yerden dünyanın nasıl bir yer olduğunu, fotoğraflar aracılığıyla öğreniriz.

Özellikle bir zanaat, sanata dönüşürken, üzerinde taşıdığı mesajın dışında başka açılımları da içerebilir. Sanatın estetik üzerinden "güzel" ile olan akrabalığı, izleyicinin ilgisini daima başka bir ruhsal boyuta taşıyacaktır. Bundan sonra da bir ağaç rüzgârı, boş bir kumsal huzuru, bir bank yalnızlığı, bir güvercin özgürlüğü anlatmak için hazır bekleyecektir. Fotoğraf, duyguları açığa çıkarmak ve karşısındakiyle paylaşmak için de özgün ve etkili bir araçtır. Fotoğrafın yalnızca somut gerçekliği ilettiği savı doğru değildir.

Yine de fotoğrafa tarihsellik konusunda önemli görevler düşmektedir. Fotoğraf, çekildiği an, içinde yer alan mekânın olduğu zaman dilimi ve fotoğrafa bakılan tarih olmak üzere üç farklı süreci içerir. Fotoğrafta bu üç farklı zamanın varlığı, onu tarihi saptama ve yansıtma görevi üzerinden en cazip nesne yapar. Fotoğraf bilgi verir ama her türlü yanılsamaya uygun yapısı ile fotoğrafın gerçekliğinin sorgulanmasına da neden olur. Fotoğrafın tüm gerçekliği, fotoğraf makinesinin yerleştirildiği noktadan edinilen izlenimle ilgilidir.

Fotoğraf, fotoğrafçı tarafından farklı katmanların bir araya getirilmesiyle gerçekleşen bir organizasyondur. Burada eğer an fotoğrafı söz konusu değilse, yani fotoğrafçı durağan bir görüntünün karşısında ise, ışık, kompozisyon, grafik gibi, fotoğrafı oluşturan önemli bileşenler daha ön planda kullanılacaktır. Eğer çekilen yapı, tarihiyle, dönemiyle, üslubuyla ve sanatçısıyla ilgili özellikler taşıyorsa bu kez yapıt olarak sanat tarihi üzerinden okuması yapılacaktır. Enstantane ya da durağan fotoğraflar; fotoğrafçı duruma göre her iki görüntü repertuarını da göz önünde bulundurarak fotoğrafını çekecektir.

Ülkemizin en önemli fotoğraf sanatçılarından İzzet Keribar, dünyanın neresinde, hangi konunun fotoğrafını çekerse çeksin, bizlerle paylaştığı fotoğraflarındaki estetik yaklaşım ve teknik titizliğiyle her planı anlar üzerinden ustalıklarla fotoğraf düzlemine taşımaktadır. Özellikle kompozisyonu için en uygun ışığı bekleyen ve

konuyu anlatan en doğru açığı seçen Keribar, fotoğraflarının içine kendi fotografik söylemini de katarak fotoğraflarını çeker.

Özellikle belirgin çizgilere dayanan grafik yapısından ve buna bağlı olarak kontrastlık yaratan renkli planlarından dolayı bir İzzet Keribar fotoğrafı, izleyici tarafından görüldüğünde hemen tanınmaktadır. Bu fotoğraflardaki en çarpıcı nokta, mekânların ana konu olarak seçildiği fotoğraflarda ayrımsanan, belirgin bir mimari disiplinin varlığıdır. Ayrıca bu fotoğraflar evrensel bir kültür üzerinden sanat tarihine de atıfta bulunmaktadır.

İzzet Keribar'ın bir proje bağlamında ele alarak çektiği Aphrodisias fotoğrafları, bölgenin yeniden okunması ve Aphrodisias'ın uzun tarihine yeniden bakılması adına büyük önem taşımaktadır. Arkeolojik alandaki bütün mimari yapılar ve eserler, İzzet Keribar'ın titiz bakış açısıyla izleyicinin zihninde yepyeni formlara ulaşıyor. Antik kent bu kez de fotoğraf aracılığıyla yeniden ayağa kalkıyor ve bu fotoğraflara bakanlarda Aphrodisias'a gitme düşüncesi uyandırıyor.

Bugün dünyanın birçok müzesinde yer alan çarpıcı heykellerin geldiği yer Aphrodisias'tır. Dünyanın ilk heykeltıraş yetiştiren okulunun, zengin mermer ocaklarıyla aynı bölgede bulunması elbette bir tesadüf değildir. Ara Güler'in belgelediği mermer sütun başlıkları üzerinde iskambil oynayan köylülerden, İzzet Keribar'ın çektiği fotoğraflara kadar aradan geçen 60 yılı aşkın sürede birçok köklü değişiklik oldu. Bugün Aphrodisias, dünyanın en önemli arkeolojik sit alanlarından biri olarak tüm dünyanın ilgisini çekmeye devam ediyor.

Geyre Vakfı gibi bir kuruluşun Aphrodisias'ı bütünüyle kucaklaması bu bölgenin geleceği adına büyük bir şanstır. Aphrodisias Gönüllüleri, insanlık mirası böyle bir bölgenin korunması ve dünyaya tanıtılması için ellerinden gelen tüm gayreti gösteriyorlar. Kazı alanında da her zaman hareketlilik var. Antik her yeni parçanın toprak altından çıkarılmasıyla büyük sevinç yaşayan kazı ekibi, geçmiş ile gelecek arasında bir köprü oluşturmaktan haklı bir gurur duyuyor. Tarihe mal olmuş eserleri hayata kazandırmak, en azından yeryüzüne fayda sağlayacak yeni bir buluş kadar önemli. Bulunan her bir parçanın bütüne, bunun da tüm bir insanlığa ait olduğunu bilmek onlar için büyük bir mutluluk nedeni.

İzzet Keribar bu kitapta yer alan fotoğraflarıyla Aphrodisias'ın büyüdü dünyasına usta bir fotoğrafçı olarak yeni bakış açıları getiriyor ve bu antik kenti bizler için yeniden yorumluyor. Biz de yetkin bir gözün her türlü ayrıntıyı hesaba katan incelikli yaklaşımı doğrultusunda, Afrodit'e adanmış uygarlık tarihinin bu sıra dışı güzellikteki antik kentini yeniden keşfediyoruz. Yüzyıllar boyunca ürettikleri eserlerle günümüze kadar gelen Aphrodisiaslılar ile aynı topraklarda yaşıyor olmak bizim için büyük bir mutluluk ve gurur nedeni. Artık tarihin çağrısına kulak verip Geyre'ye gitmenin ve bu muhteşem coğrafyayı kendi gözlerimizle görmenin tam zamanıdır.

Merih Akoğul

Ekim 2019

